

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 De modo vindicandi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Ad TERTIVM dicendum, q[uo]d uindicationi oppo-
nuntur duo uitia, unum quidem per excessum, s[ed] pec-
catum erudelitatis, uel sequit[ur], quae excedit mentur[um]
in puniendo: aliud autem est uitium, quod consistit
in defectu, sicut cum aliquis est nimis remissus in
puniendo. Vnde dicitur Proverb. 13. Qui parit uir-
ga, odit filium suum. Virtus aut[em] uindicationis co[n]-
sistit in hoc, ut homo secundum omnes circumstan-
tias debitam mensuram in uindicando conseruet.

ARTICVLVS II.

Utrum uindicatio sit specialis uirtus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, q[uo]d uin-
dicatio non sit specialis uirtus ab aliis distin-
cta. Sicut enim remunerantur boni pro his quae be-
ne agunt, ita puniunt mali pro his quae male agunt:
sed remuneratio bonorum non pertinet ad aliqua[m]
uirtutem specialem, sed est actus commutatiuae ius-
titi[ae]: ergo pari ratione & uindicatio non debet po-
ni specialis uirtus.

¶ 1. Pr[et]er. Ad actum illum non debet ordinari spe-
cialis uirtus, ad quem homo suffic[ien]ter disponitur
per alias uirtutes: sed ad uindicandum mala sufficien-
ter disponitur homo per uirtutem fortitudinis, &
per zelum. non ergo uindicatio debet poni specia-
lis uirtus.

¶ 2. Pr[et]er. Cuiuslibet speciali uirtuti aliquid speciale vi-
tium opponitur: sed uindicationi non uidet[ur] oppo-
ni aliquid uitii speciale. ergo non est specialis uirtus.

SED CONTRA est, quod Tullius * ponit eam par-
tem iustiti[ae].

RESPON. Dicendum, quod sicut Philosoph.
dicit in 2. Ethic. * Aptitudo ad uirtutem inest ho-
minibus a natura, licet complementum uirtutis sit per ac-
titudinem, uel per aliquam aliam causam. Vnde pa-
ret quod uirtutes perficiunt nos ad prosequendum
debito modo inclinationes naturales, quae pertinet
ad ius naturale: & ideo ad quamlibet inclinationem
naturalem determinatam ordinatur aliqua uirtus spe-
cialis. Est autem quedam specialis inclinatio nature
ad remouendum nocentia: unde & animalibus da-
tur uis irascibilis separata a uis concupiscibilis. Re-
pellit autem homo nocentia per hoc, quod se de-
fendit contra iniurias ne ei inferatur, uel illas iam
iniurias ulciscitur non intentione nocendi, sed in-
tentione remouendi nocentia. hoc autem pertinet
ad uindicationem. Dicit enim Tullius in sua rhe-
torica, * quod uindicatio est, per quam uis, aut iniu-
ria, & omnino quicquid obsecrum est, id est, igno-
miniosum, defendendo, aut ulciscendo propulsetur.
Vnde uindicatio est specialis uirtus.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut recom-
pensatio debiti legalis, pertinet ad iustitiam commu-
tatiuam, recompensatio autem debiti moralis, quod
nascitur ex particulari beneficio exhibito, pertinet
ad uirtutem gratia, ita etiam punitio peccatorum, se-
cundum quod pertinet ad publicam iustitiam, est
actus iustiti[ae] commutatiuae: secundum aut[em] quod
pertinet ad immutationem alicuius personae singu-
laris: qua iniuria propulsetur, pertinet ad uirtutem
uindicationis.

AD SECVNDVM dicendum, quod fortitudo di-
spont ad uindictam remouendo prohibens. s[ed] timo-
rem periculi imminens. Zelus autem secundum
quod importat feruorem amoris, importat primam
radicem uindicationis, prout aliquis uindicat iniu-
rias Dei, uel proximorum, quas ex charitate reputat
quasi suas. Cuiuslibet autem uirtutis actus ex radi-
ce charitatis procedit: quia ut Greg[orius] dicit in quadam
homilia, * Nihil habet uiriditatis ramus boni ope-
ris, si non procedat ex radice charitatis

ARTICVLVS III.

Utrum uindicatio debeat fieri per penas
apud homines consuetas.

AD TERTIVM sic p[ro]cedit. V[er]o,
q[uo]d uindicatio non debeat fie-
ri per penas apud homines con-
suetas. Occisio enim hominis est que
da[m] eradicatio eius: sed Dominus
mandauit Matth. 13. quod ziza-
nia, per quae significantur filij ne-
quae, non eradicarentur, ergo pec-
catores non sunt occidendi.

¶ 2. Pr[et]er. Quicumque mortaliter
peccant, eadem poena uideatur di-
gni. Si ergo aliqui peccantes mor-
taliter, morte puniuntur, uidetur
quod omnes tales deberent mor-
te puniri: quod patet esse falsum.

¶ 3. Pr[et]er. Cum aliquis pro peccato
punitur manifeste, ex hoc pec-
catum eius manifestatur, quod ui-
detur esse nocium multitudini,
quae ex exemplo peccati sumit oc-
casione[m] peccandi. ergo uidetur,
quod non sit poena mortis p[ro]
peccato infligenda.

SED CONTRA est, quod in lege
diuina huiusmodi poene determi-
nantur, ut ex supradictis patet. *

RESPON. Dicendum, quod uin-
dicatio a[n]timum licita est, & uir-
tuosa, in quantum tendit ad cohi-
bitionem malorum. Cohibent au-
tem aliqui a peccando, qui affectu
uirtutis non habent per hoc q[uo]d ti-
ment amittere aliqua, quae plus
amant, q[uam] illa quae peccando adipi-
seuntur, alias timor non compe-
ret peccatu[m]: & ideo per subtractionem omnium quae
homo maxime diligit, est uindicta de peccatis sume[n]-
da. Haec autem sunt quae homo maxime diligit, ui-
tam, incolumitatem corporis, libertatem sui, & bo-
na exteriora, puta, diuitias, patriam, & gloriam. Et id
ut Augustinus refert 21. de ciuita. Dei, * octo gene-
ra poenarum in legibus esse scribit Tullius. s[ed] mortem,
per quam tollitur uita: uerbera, & talionem, ut scili-
cet oculus pro oculo perdat, per quae amittit quis
corporis incolumitatem: seruitutem, & uincula, p[er]
quae perdit libertatem: exilium, per quod perdit pa-
triam: damnum, per quod perdit diuitias: ignomi-
niam, per quam perdit gloriam.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Domi-
nus prohibet eradicari zizania, quando time[n]t ne si-
mul cu[m] eis eradicentur & triticu[m]. Sed quae possunt
eradicari mali per mortem non solum sine periculo,
sed etiam cum magna utilitate bonorum: & ideo in
tali casu potest poena mortis peccatoribus infligi.

AD SECVNDVM dicendum, q[uo]d o[mn]es peccantes mor-
Secunda Secunda S. Thoma, LL 3 taliter

¶ Super Quaestione
centesimo octaua Ar-
ticulum tertium.

IN eiusdem q. art. 3.
ad secundum, nota
uniuersalem radicem,
unde poena corpora-
lis mortis iuste infligi
ab humano iure
potest, quando scilicet
crim[en] in grauem
est alioru[m] perniciem.
Hac siquidem de ca[usa]
furtum hodie poena
mortis damnatur.

¶ In responsione ad
primum q. art. eius-
dem q. aduerte q[uo]d cu[m]
de peccatu unius de-
ruiari in alterum per
modu[m] meriti, & dan-
tur exempla de rege
hypocrita p[ro]pter pec-
cata populi, & peste
populi propter Da-
uid, intellige in pri-
mo exemplo q[uo]d pec-
cata multorum particu-
lariu[m] redundant
in alterum particu-
larem qui non pec-
cauit: & tamen pati-
tur regem hypocri-
tam, ac si etiam ipse
peccasset. In secundo
autem, q[uo]d quia prin-
ceps resp[on]dentat po-
pulu[m], & quod prin-
ceps facit, uidetur re-
gnu[m] facere: ideo pec-
catum regis David,
quasi peccatum, seu
demeritu[m] populi pu-
nitum fuit. Et h[ic]
de tota quaest. 108. di-
cta sufficiant.

1. 2. q. 105. ar.
110. 2.
D. 791.

Li. 2. c. 11. Pa-
rum a princ[ipi]o.
tom. 5.

